

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cursus Theologico-Moralis

Ad usum Tyronum elucubratus, Et in Quotidianis Prælectionibus

Quoad ea, quæ Moralis Theologia disputat de Legibus, de Præceptis
Decalogi, de Restitutione, ac de Contractibus

Viva, Domenico

Patavii, 1723

Art. VI. Num interitus rei alienæ, aut ingressus in Religionem a restituendo
a restituendo excusent?

urn:nbn:de:hbz:466:1-40673

sint Ecclesiæ, etiam Romanæ, requiritur, & satis est spatium triginta annorum, quod spatium satis est etiam ad præscribendas res immobiles contra privatos; Contra Ecclesiam vero requiritur, ut diximus, spatium quadraginta annorum, & centum contra Ecclesiam Romanam. Præscriptio autem, ut notat Croix lib. 3. part. 2. n. 545. tunc dicitur interrumpi, quando ita cessat, ut totum tempus præcedens extinguatur, perinde ac non præcessisset, dicitur vero dormire, quando ob aliquod impedimentum cessat, eoque sublato tempus præcedens continuatur cum subsequente. Si desinat titulus, interrumpitur, si desinat bona fides, probabiliter præscriptio dormit, sed probabiliter ex Lugo, & Mol. interrumpitur. Præscriptio contra Ecclesiam dormit, quamdiu hæc vacat suo Prælato.

XIII. Dubium hic est; Quantum temporis requiratur, ut consuetudo præscribat contra legem?

Respondeo cum Lefs. cap. 6. dub. 14. quod vel consuetudo contra legem viget sciente, & tolerante legislatore, & tunc non requiritur certum tempus, ut consuetudo legem abroget, sed satis est, quod passim fiat contra legem, quia dum legislator, seu superior scit legem non servari, & tolerat, videtur consentire, ut non fervetur, ne Respublica perturbetur: Si tamen consuetudo viget ignorante Principe, tunc, ut præscribat contra talem legem, sive civilem, sive canonicam, probabile est, quod satis sint decem anni, quia lapsu decennii videtur legis vis esse antiquata.

ARTICULUS VI.

Num interitus rei alienæ, aut ingressus in Religionem a restituendo excuset?

- I. *Interitus rei alienæ in specie restituenda a restituendo excusat, si pereat citra culpam debitoris, nec aliter sit conventum.*
- II. *Probabiliter videtur posse secundum se ære alieno gravatum ingredi Religionem, & sic a restituendo deobligari, si alia via non possit. Sic sponsus post sponsalia jurata potest ingredi Religionem.*
- III. *Num teneatur hic Religiosus laborare juxta suum statum de licentia Superioris, ut debitis satisfaciat?*
- IV. *Num pariter teneatur acceptare donationes, aut hereditatem, qua datur Creditoribus?*
- V. *Religiosus, qui post professionem alios damnificavit, præsertim si sit Prælati, ad quid tenetur, ut damnum resarciatur?*

I. **Q**uæritur primo, An rei restituendæ interitus excuset a restitutione faciendâ?

Respondeo, multa super hac re nos dixisse, cum de possessore bonæ, & malæ fidei, videlicet quod si res aliena in specie restituenda intereat, talis interitus a restitutione excusat, quando non intercessit culpa debitoris, nec mora, nec pactum; Secus vero si aliquid horum intercesserit, nisi forte similiter ea res fuisset apud dominum peritura, quia in tali casu nullum damnum pretio æstimabile illatum esset domino; sicuti non infert damnum domino, qui ejus equum occidit, aut dolia expilat, quando jam jam incendio sunt conflagranda.

II. Quæritur secundo: An gravatus

S 2 ære

are alieno possit licite Religionem ingredi, & sic, si non habet, unde reddat, excusari a restitutione?

Respondeo, Valent., Molin., Regin., Bonac. hic, Layn. cap. 12., & alios putare, quod debitor non possit ingredi Religionem, quando praevidet fore ut ingrediendo non possit Creditoribus satisfacere, quibus tamen satisfaceret, si maneret in saeculo, siue debita sint ex contractu, siue ex delicto; Et ratio est, tum quia obligatio iustitiae praeferenda est consilio; ingressus autem in Religionem est ex consilio, & restitutio debetur ex obligatione iustitiae: Tum etiam quia qui violavit virginem sub spe conjugii, a Religionis ingressu retardatur, nisi illa sponte remittat: Tum demum quia si non licet furari, ut possit quis in Religionem distantem ingredi, nec licitum est alienum retinere ingrediendo Religionem. Verum D. Th. 2. 2. quaest. ult. art. 6., quem sequitur Tambur. tract. 4. cap. 1. §. 1. num. 7., & alii apud Sanch. lib. 4. disp. 4. cap. 59. putat, hunc non teneri manere in saeculo, quia iste talis putatur cedere bonis, quod cuilibet facere licitum est; Neque obligatio restituendi, quamvis juramento firmata, est tanti, ut possit privare fidelem tam ingenti bono ordinis superioris, qualis est vitam domino mancipare. Less. cap. 7. dub. 8. putat, quod si possit hic consuetis laboribus brevi creditoribus satisfacere, teneatur differre ingressum Religionis; Ad hoc tamen non obligat D. Th., & alii, quos laudavimus.

Notandum tamen, Sixtum V. vetasse, ne quis ingenti are gravatus, vel reddendis rationibus obligatus, ad professionem admitteretur; voluitque istius professionem esse nullam, graveque poenas recipientibus injunxit; Quamvis deinde Clem. VIII. voluerit professionem esse validam, ut videre

est apud Lug. tom. 1. de iustitia disp. 21. quaest. 6. num. 86. Advertendum etiam, quod Sixtus V. prohibeat, ne ad professionem admittatur, qui ingenti are alieno est gravatus, non qui quocumque est are alieno gravatus.

Ad rationes in contrarium respondetur. Ad primam, quod quamvis status Religiosus sit ex consilio, est tamen talis, ut ob perpetuam mancipationem, quam affert hominis Deo, spoliat illum bonis omnibus, atque incapacem dominii reddat, & ideo extinguat omnem obligationem iustitiae circa bona fortunae; sicuti ob eandem perfectionem extinguit omnem obligationem cujuscumque voti facti in saeculo. Praeterea status religiosus est maximum, & summum, quod potest homo Deo tradere, & ideo videtur irrationabile, ut tantum bonum a quocumque debito retardetur: Quare licet non possis, ut orationi vaces, & jejunes, omittere obligationes ex iustitia, poteris tamen eas omittere ut Religionem ingrediaris, ex praestantia, & perpetuitate talis status. Itaque ad argumentum respondetur, praeferi obligationi ex iustitia id, quod est merum consilium, quando hoc extinguit omnem obligationem iustitiae, & quando irrationabiliter debito pecuniario postponitur.

Ad secundam rationem, verum est, quod qui violavit virginem sub spe conjugii, non possit illa invita Religionem ingredi; Ratio tamen est, quia in hoc casu non concurrit debitum pecuniarium cum statu religioso, sed debitum assumptionis status matrimonialis cum assumptione status religiosi; concurrentibus autem his duobus statibus, debet prevalere is, qui ex iustitia debetur alteri: Quando autem concurrat debitum pecuniarium restituendi cum susceptione status religionis, bonum adeo excellens debet prevalere.

Ad-

Adde, quod sponsus etiam post sponsalia jurata potest Religionem ingredi; cum ea promissio habeat tacitam illam conditionem, nisi Religionem ingredi voluero; ergo etiam in casu nostro.

Ad tertiam, supra diximus magis requiri ad furandum, quam ad non restituendum; sicut magis ad vulnerandum, quam ad non medendum vulneri alterius; unde quamvis non liceat furari, quando opus est pecunia ad assumendum statum religiosum, licitum tamen est non restituere, quando aliter fieri non potest.

III. Dubium est primo, An qui sic ingreditur Religionem, teneatur laborare, ut aliquid acquirat ad satisfaciendum Creditoribus, vel scribendo, vel concionando, vel aliud agendo ex licentia Superioris, quod statum religiosum deceat?

Respondeo, Molin., Navar., Bonac. hic docere, quod teneatur, quia obligatio illa satisfaciendi est ex jure naturæ, nec extinguitur per professionem Religiosam; immo docent, quod Superior teneatur ad id licentiam dare, si erat conscius debitorum, antequam illum ad Religionemmitteret. Pal. tamen apud Tambur. hic aperte docet, nec Religiosum ad id teneri amplius, nec teneri Superiorem aut concedere illi facultatem, ut laboret ad satisfaciendum, aut ex pecunia, quam ille suo labore monasterio acquisivit, satisfacere Creditoribus: Etenim per Professionem Religiosus factus est jam juris alterius, & incapax dominii acquirendi; cum ergo non possit amplius habere dominium, sequitur, quod debita sint omnino extincta.

IV. Ex quo etiam videtur sequi, quod non teneatur hæreditatem, donationes, aut legata acceptare ad satisfaciendum; quicquid enim acquirit Monachus, monasterio acquirit; cum

autem Monasterium non teneatur satisfacere debitis Religiosi ante ingressum contractis, nec tenetur Religiosus acceptare donationes ad satisfaciendum; & si acceptat, non tenetur monasterium ex iis rebus satisfacere Creditoribus. Hæc tamen disputationis gratia docuit Pal. tom. 3. tract. 16. dub. 3. Communis enim opinio docet oppositum, videlicet quod teneatur tales donationes acceptare, & ex iis tam ipse, quam monasterium teneantur satisfacere creditoribus: Sicut etiam communis opinio docet, quod talis Religiosus teneatur laborare ad satisfaciendum, quamvis nonnulli velint posse Prælatus dare suo subdito alias occupationes ad arbitrium, ut videre est apud Lug. tom. 1. disp. 21. §. 6. num. 79.

V. Dubium est secundo, Ad quid teneatur Religiosus, qui alios damnificavit post professionem, verbi gratia furando, vendendo supra pretium justum, occidendo, &c.?

Respondeo cum communi apud Tambur. tract. 4. cap. 1., quod si res aliena extet, aut in aliquo ipse, aut religio facti sint ditiores, procul dubio ad restitutionem tenentur; in contrario eventu tenetur religiosus restituere, si fruitur peculio, vel si potest ex iis, quæ sibi a Religione conceduntur, detrahare de non necessariis commoditatibus, ut notat Sanch. l. 7. in Decalog. cap. 19. num. 112. Quamvis possit Superior impedire, ne Religiosus hujusmodi debita sic solvat, quia fructus peculii, & quodcumque sibi subtrahit Religiosus a suis commoditatibus, subditur dominio Religionis; & ideo potest Prælatus nolle ea a se abdicare, & sic juste impedire, ne debita solvantur; Si vero non possit sic satisfacere Religiosus, certe Religio non tenetur, quia non debet vergere in damnum monasterii delictum Religiosi etiam Prælati, si non est

est commissum nomine totius Com- lariter .
munitatis , & ut dicitur Capitu-

Q U Æ S T I O VII.

De Restitutione in particulari.

PLuribus articulis quæstionem hanc absolvemus, inquirendo ea omnia, quæ in præmio hujus tractatus innuimus, videlicet Primo, De restitutione facienda propter homicidium. Secundo, propter detractionem. Tertio, propter contumeliam, derisionem, suffurationem, ob judicium temerarium, & ob suspicionem. Quarto, propter secreti violationem. Quinto, propter furtum, & rapinam. Sexto, propter stuprum, & adulterium. Septimo, propter fraudata vectigalia. Octavo, propter simoniam, & usuram. Nono, propter omissionem divini officii: de quibus omnibus, prout vacabit, paucis agendum est.

ARTICULUS I.

De restitutione propter homicidium, & mutilationem.

- I. Provocatus ad pugnam, si alium occidat, non tenetur quicquam restituere, quamvis nonnihil excesserit. Qui tamen invaditur ab altero, ad restitutionem obligabitur, si notabiliter excedat occidendo invasorem.
- II. Num peccet contra justitiam Clericus, qui potest fugere invasorem, sed non fugit, sed illum occidit cum moderamine debito?
- III. Qui artificem occidit, tenetur etiam lucrum illi cessans ex sua artis exercitio restituere; Sed debetne estimationem laboris detrahere? Debetne quicquam restituere Creditoribus occisi?
- IV. Num pro vita, pro mutilatione, pro cicatrice, pro fama injuste sublata aliquid restituendum sit? Et quid pro vita servi, aut animalis alterius? Quid pro homicidio, quod fecit filius?
- V. Qui collocat cadaver occisi ante domum Titii, providens, aut etiam intendens, ut Titius tanquam homicida puniatur, num teneatur ad restitutionem?
- VI. Tam ex homicidio casuali, quam ex indirecto, non secus ac ex voluntario oritur obligatio restitutionis, supposita in iis gravi culpa contra justitiam.
- VII. Num sit reus homicidii vulnerans graviter Petrum, qui deinde ex Medicorum culpa decedat? Aut qui volens occidere Titium, casu occidat Cajum? Aut qui alium occidit in ebrietate?
- VIII. Propter damnum illatum occiso in curatione vulnerum, & ob lucrum, quod illi ante mortem cessavit, facienda est restitutio heredi, & hoc deficiente, pauperibus; Propter damnum vero, quod aliis ex homicidio confurgit, facienda est restitutio solum heredibus necessariis, non aliis.
- IX. In quibusnam casibus licitum est homini se ipsum occidere, aut mutilare? Num licite pueri castrantur ad vocem conservandam?